การจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม*

LEARNING MANAGEMENT OF BUDDHIST MONK TEACHERS IN THE ACADEMIC ADMINISTRATION OF PRIMARY SCHOOL ADMINISTRATORS IN KHLONG KHLUNG DISTRICT, KAMPHAENG PHET PROVINCE BASED ON SANGAHAVATTHU PRINCIPLES

พระมหาจรัส รณญชโย[1], ดิเรก ด้วงลอย[2] และ พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ[3]
PhramahaCharat Rannajayo[1], Direk Duangloy[2] and Phrakhru Srisuthamniwit [3]
[1-3]มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
[1-3]Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author's Email: sr.max2531@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "การจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม" มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมตามหลักสังคหวัตถุธรรม การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากพระสอนศีลธรรมและผู้บริหารสถานศึกษา แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) พระสอนศีลธรรมมีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนการสอนและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย พร้อมทั้งบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการสนับสนุนด้านการวางแผน การนิเทศติดตาม และการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านความรู้ คุณธรรม และพฤติกรรมที่เหมาะสม รวมทั้งมีการนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในสถานศึกษา

* Received 31 May 2026; Revised 9 June 2026; Accepted 31 August 2026

2) แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ควรพัฒนาวิธีการสอนให้หลากหลาย ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา และพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา วัด และชุมชน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, พระสอนศีลธรรม, การบริหารวิชาการ, สังคหวัตถุธรรม

Abstract

This research entitled “Learning Management of Buddhist Monk Teachers in the Academic Administration of Primary School Administrators in Khlong Khlung District, Kamphaeng Phet Province Based on Sangahavatthu Principles” aimed to: 1) study the conditions of learning management of Buddhist monk teachers in the academic administration of primary school administrators, and 2) propose guidelines for developing learning management based on Sangahavatthu principles. This study employed qualitative research methodology by studying related documents and research works. Data were collected through semi-structured interviews with key informants, including Buddhist monk teachers and school administrators, and analyzed using content analysis.

The research findings revealed that:

1) Buddhist monk teachers organized learner-centered learning activities, including lesson planning, setting instructional objectives, and applying various teaching methods integrated with Buddhist principles. School administrators played important roles in supporting academic planning, supervision, and learning atmosphere enhancement, resulting in the development of students’ knowledge, morality, and appropriate behavior. In addition, Sangahavatthu principles were applied in learning management to promote good relationships within schools.

2) Guidelines for developing learning management indicated that teaching methods should be diversified and appropriate to learners, technology and modern learning media should be promoted, educational resources should be adequately supported, and the competencies of Buddhist monk teachers should be continuously developed. Moreover, cooperation among schools, temples,

and communities should be encouraged in order to sustainably develop students' morality and ethics.

Keywords: Learning Management, Buddhist Monk Teachers, Academic Administration, Sangahavatthu Principles

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงมิได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาด้านวิชาการเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนควบคู่กันไป เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม และสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2560) นอกจากนี้ การศึกษายังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและยั่งยืน

พระสอนศีลธรรมถือเป็นบุคลากรสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษา โดยมีบทบาทในการถ่ายทอดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสอดแทรกคุณธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามแก่ผู้เรียน และส่งเสริมให้สามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมยังช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ พฤติกรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562)

อย่างไรก็ตาม สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เด็กและเยาวชนบางส่วนประสบปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรม สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมของผู้เรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู พระสอนศีลธรรม ผู้ปกครอง และชุมชน รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (สมคิด บางโม, 2558)

หลักสังคหวัตถุธรรม ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล และสามัคคี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการบริหารวิชาการได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

ตลอดจนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรม และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุธรรม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน การบริหารวิชาการ และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไปมากยิ่งขึ้นรวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมตามหลักสังคหวัตถุธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสอนศีลธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และการบริหารวิชาการในสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลได้อย่างอิสระ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรม การบริหารวิชาการ และหลักสังคหวัตถุธรรม จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสอนศีลธรรมและผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้ ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุธรรม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา แล้วสรุปวิเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมตามหลักสังคหวัตถุธรรมอย่างเป็นระบบ

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผนการสอน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน โดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเล่านิทาน การยกตัวอย่างจากชีวิตประจำวัน การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการจัดกิจกรรมกลุ่ม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ในด้านการใช้สื่อการเรียนรู้ พบว่า พระสอนศีลธรรมมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ทั้งสื่อเอกสาร รูปภาพ และสื่อเทคโนโลยี เพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าสถานศึกษาบางแห่งมีข้อจำกัดด้านสื่อและอุปกรณ์ทางการศึกษา ทำให้การจัดการเรียนรู้ยังไม่สามารถดำเนินได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า พระสอนศีลธรรมมีการประเมินผลผู้เรียนทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และพฤติกรรม โดยใช้วิธีการสังเกต การซักถาม การร่วมกิจกรรม และการประเมินจากพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อให้การประเมินผลครอบคลุมทั้งด้านความรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรม ทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การส่งเสริมสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ การนิเทศติดตาม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

นอกจากนี้ ยังพบว่าพระสอนศีลธรรมมีการนำหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติต่อผู้เรียน ซึ่งช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความไว้วางใจ กล้าแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเหมาะสมอีกด้วย

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุธรรมในการจัดการเรียนรู้

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมตามหลักสังคหวัตถุธรรม

ผลการวิจัยพบว่า ควรมีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้

ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน รวมทั้งควรสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยยังพบว่า ควรพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรมและครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านเทคนิคการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยี และการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในปัจจุบัน นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา วัด ผู้ปกครอง และชุมชน ในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ การนำหลักสังคหวัตถุธรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรเน้นการสร้างบรรยากาศแห่งความเมตตา ความเข้าใจ และการปฏิบัติต่อผู้เรียนอย่างเสมอภาค เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า พระสอนศีลธรรมมีการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การเล่านิทาน การยกตัวอย่างจากชีวิตประจำวัน และการจัดกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมชาย ธมฺมวโร (2564) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554)

ผลการวิจัยยังพบว่า พระสอนศีลธรรมมีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในด้านคุณธรรมจริยธรรม และสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม อันสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้และคุณธรรมควบคู่กัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551)

ในด้านการบริหารวิชาการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรม ทั้งด้านการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การนิเทศติดตาม และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์,

2553) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารวิชาการเป็นกลไกสำคัญ ในการส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรุ่ง แก้วแดง (2546) ที่กล่าวว่า การบริหารวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

ผลการวิจัยยังพบว่า การนำหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเกิดความไว้วางใจ กล้าแสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล และมีความสามัคคี นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังส่งผลให้บรรยากาศภายในห้องเรียนเป็นไปอย่างอบอุ่นและเอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546)

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา สามารถช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม (พระครูสุวรรณโพธิคุณ, 2563) รวมทั้งช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี และทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 โมเดลการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการตามหลักสังคหวัตถุธรรม

การวิจัยครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมตามหลักสังคหวัตถุธรรม ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา เข้ากับการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา วัด ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้านและยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตามหลักสังคหวัตถุธรรม”

ทำให้ได้ทราบสภาพการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรม รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสังคหวัตถุธรรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1**. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้** 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านสื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 1.2 ควรพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ 1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมการบูรณาการหลักสังคหวัตถุธรรม ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อัตถจริยา และสมานัตตตา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน 1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 1.5 ควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรมด้านเทคนิคการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยี และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน 1.6 สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน วัด ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อร่วมกันส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างรอบด้าน 2**. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** หน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านงบประมาณ สื่อการเรียนรู้ เทคโนโลยี และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังต้อง ควรส่งเสริมการจัดอบรมและพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้แก่พระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถนำเทคนิคการสอนและนวัตกรรมทางการศึกษามาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา วัด และชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนอย่างยั่งยืน อีกทั้งควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3**. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป** 3.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น ระดับมัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย 3.2 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้ของพระสอนศีลธรรมในหลายจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบบริบทและแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่ 3.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของ

พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา 3.4 ควรศึกษาการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่นในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

รุ่ง แก้วแดง. (2546). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). การศึกษาเพื่อสร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2562). คู่มือการจัดการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). แนวทางการบริหารวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค.

พระมหาสมชาย ธมฺมวโร. (2564). “การจัดการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.” วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 12(2), 45-58.

พระครูสุวรรณโพธิคุณ. (2563). “บทบาทพระสอนศีลธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน.” วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 7(1), 112-125.

สมคิด บางโม. (2558). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: วิทยพัฒน์.